בס"ד

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

גליון מספר: 62

פרשת וארא

העלון מוקדש להצלחת נוחי בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375

דברים במחשבה
מיקוד בחיי היום יום

פתרון החידה הקודמת
אופן הכריע בתפילה

החידה השבועית
מתפלל וארא צורת שתי וערב

מה הייתה המטרה של עקידת יצחק?

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

בפרשתנו (כב, א) אנו לומדים עוד על הנהגת ה' את עולמו. אברהם אבינו קיים את רצון ה' ללא הרף עם כל הקושי שבדבר, ובכל זאת הקב"ה מחליט לנסותו, ובעקבות כך מצוה אותו לעקוד את יצחק בנו: וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי:

לכאורה יש קושי גדול בדבר, מדוע הקב"ה, יודע התעלומות, צריך לנסות את בני האדם לראות היעמדו בניסיון אם לאו? שאלה זו תלויה לכאורה בפירוש המשפט "וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" שכן נראה שאותם "דברים" הם שגרמו לקב"ה לנסות את אברהם. ובאמת בגמרא במסכת סנהדרין (פט ע"ב) נחלקו בדבר זה:

> ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם. מאי אחר? אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זימרא: אחר דבריו של שטן, דכתיב ויגדל הילד ויגמל וגו', אמר שטן לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם! זקן זה חננתו למאה שנה פרי בטן, מכל סעודה שעשה לא היה לו תור אחד או גוזל אחד להקריב לפניך? אמר לו: כלום עשה אלא בשביל בנו. אם אני אומר לו זבח את בנך לפני – מיד זובחו. מיד והאלהים נסה את אברהם.

רבי לוי אמר: אחר דבריו של ישמעאל ליצחק. אמר לו ישמעאל ליצחק: אני גדול ממך במצות, שאתה מלת בן שמנת ימים ואני בן שלש עשרה שנה. אמר לו: ובאבר אחד אתה מגרה בי? אם אומר לי הקדוש ברוך הוא, זבח עצמך לפני - אני זובח. מיד - והאלהים נסה את אברהם.

לפי הפירוש הראשון מטרת הניסיון הייתה להשתיק את השטן שלא יקטרג על אברהם אבינו. ולפי הפירוש השני הניסיון הגיע עקב בקשתו של יצחק לנסותו על מנת להוכיח צדקותו לישמעאל. אומנם הפירוש השני מתיישב - אין הקב"ה ניסה את אברהם ויצחק בכדי לדעת טיבם אלא הניסיון הגיע לבקשתו של יצחק. אך לפי הפירוש הראשון, מדוע הקב"ה צריך להוכיח לשטן, וכי השטן לא מאמין לקב"ה וצריך הוכחות? ניתן אולי לבאר בפשטות שמה שהקב"ה העמידו בניסיון בשביל להוכיח

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון<<

חשיבות לימוד הלכה בדורנו

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

הקדמה:

זכינו להיוולד בדור מיוחד. בדור בו אנו חיים, יש אומנם מגרעות רבות המגיעות בעקבות ההתמודדות הרוחנית הקשה שמייחדת את דורנו על פני הדורות שקדמו לו, אולם אי אפשר להתעלם מדרישת הרוחניות העמוקה אשר ממלאת בהדרה הרבה מליבות דורנו. כך למשל, נערים ונערות רבים מבקשים לתור אחר משמעות החיים במסגרות שונות לאחר שנות לימודי התיכון שלהם. יהיו כאלה שיממשו את מבוקשם בטיול למזרח הרחוק ובביקור במקדשי גילולים כאלה ואחרים, ולהבדיל יהיו כאלה אשר בקשת ליבם ממוקדת יותר ויתורו אחר משמעות רוחנית-יהודית, בבתי המדרש השונים. כללו של דבר, דורנו הוא דור שהצורך הרוחני והכמיהה למילויו השלם, פועמים בו ללא הרף.

מקובל לחשוב, שרצון זה יקבל את המענה הראוי לו, בעיקר ע״י עיסוק תדיר בלימודים רוחניים- כדוגמת לימודי אמונה ופנימיות התורה. אולם לצד זאת, פעמים רבות נדמה כי לימוד ההלכה מונח לו בקרן זווית בקרב אנשים אלו, ואינו מקבל מענה ראוי.

חלק מהסיבה לכך היא עצם התפיסה שלימוד ההלכה- על אף חשיבותו, הוא אינו הדרך לכבישת פסגת הרוחניות הנכספת. נכון, כל יושבי בית המדרש אכן מודים בפה מלא שלימוד זה הוא תנאי חשוב ובסיסי על מנת להיות יהודי שומר תורה ומצוות, אך הקשר בינו לבין התעלות הרוח נדמה כריחוק המזרח מן המערב.

במאמר זה, נשתדל לעמוד מעט על חשיבות לימוד ההלכה, לא רק כאמצעי לקיום החובות המוטלות על היהודי, כי אם בתור תנאי הכרחי להתעלות אל פסגות רוחניות עליונות. במילים אחרות, בשורות הבאות נבאר כיצד לימוד ההלכה הוא אחד השערים המרכזיים שדרכו נדרש לעבור כל הצמא לרוחניות עליונה.

״להיות בקיא בהלכה״

אחד מהדמויות המרכזיות והבולטות ביותר, שאל תורתם נשאבים רבים מבני דורנו המבקשים ללגום ממעין הרוחניות הטהורה, הוא רבי נחמן מברסלב ותורתו העמוקה. מקובל לחשוב שר׳ נחמן מציג בעיקר משנה רוחנית המביטה אל פנים נשמתו של האדם ומבקשת להעלות אותו אל רום המעלה מכל מקום ומדרגה אשר יימצא בה. בוודאי שתפיסה זו נכונה, אך לצידה מודגשת פעמים רבות בתורת ר׳ נחמן המחויבות להלכה

והנאמנות אליה. בשורות הבאות שהעלה על הכתב תלמידו בשמו (משיבת נפש אות א׳), ניתן לראות שלא די בזה שר׳ נחמן מהדיר עד מאד את לימוד ההלכה, אלא קובע אותה כחובה גדולה וכער מרכזי להתעלות הרוחנית המתבקשת:

״כְּשֶׁרוֹצֶה אָדָם לֵילֵךְ בְּדַרְכֵי הַתְּשׁוּבָה, צָרִיךְ לִהְיוֹת בָּקִי בַּהֲלָכָה וְצָרִיךְ לִהְיוֹת לוֹ שְׁנֵי בְּקִיאוּת, הַיְנוּ בָּקִי בְּרָצוֹא בָּקִי בְּשׁוֹב שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת עַיֵּל וְנָפִיק, בְּחִינַת: ״אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנֶּךָּ״. הַיְנוּ מִי שֶׁרוֹצֶה לָשׁוּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, צָרִיךְ לַחֲגֹר מָתְנָיו שֶׁיִּתְחַזֵּק עַצְמוֹ בְּדַרְכֵי הַשֵּׁם תָּמִיד בֵּין בַּעֲלִיָּה בֵּין בִּירִידָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנֶּךָּ, הַיְנוּ בֵּין שֶׁיִּזְכֶּה לְאֵיזֶה עֲלִיָּה לְאֵיזֶה מַדְרֵגָה גְּדוֹלָה אוֹ קְטַנָּה, אַף עַל פִּי כֵן אַל יַעֲמֹד שָׁם וְלֹא יִסְתַּפֵּק עַצְמוֹ בְּזֶה וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בָּקִי בָּזֶה מְאֹד, לֵידַע וּלְהַאֲמִין שֶׁהוּא צָרִיךְ לֵילֵךְ יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְכוּ׳ שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת בָּקִי בְּרָצוֹא וְכוּ׳ וְכֵן לְהֵפֶךְ, שֶׁאֲפִילוּ אִם יִפֹּל חַס וְשָׁלוֹם, לְמָקוֹם שֶׁיִּפֹּל, אֲפִילוּ בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּיּוֹת חַס וְשָׁלוֹם,. גַּם שָׁם אַל יִתְיָאֵשׁ אֶת עַצְמוֹ לְעוֹלָם בְּשׁוּם אֹפֶן יִהְיֶה אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה, רַק יְחַפֵּשׂ וִיבַקֵּשׁ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וִיחַזֵּק עַצְמוֹ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא וּבְכָל מַה שֶּׁיּוּכַל.״

מסביר ר׳ נחמן, שאדם צריך תדיר להתעלות מבחינה רוחנית, בכל מצב ובכל מדרגה בה הוא נתון בתוך שטף חייו. הדבר נכון גם בנקודות שיא בהתעלות הרוחנית שלנו ומאידך גם בנקודות שפל מדאיבות. מובן הוא היטב שכאשר האדם נמצא במדרגה רוחנית נמוכה הוא צריך לשאוף להתעלות, ועליו לדעת שלמרות ריחוקו מהשי״ת יכול הוא אט אט לחזור אל הדרך העולה בית אל. אולם גם במצבים שבהם חשים אנו שאנו ב׳תקופה טוב׳ מבחינה רוחנית, וחשים אנו בכל הווייתנו את הרוחניות הממלאת את לבבנו - גם אז עלינו לבקש התעלות נוספת ומתמדת, ולא לקפוא במקום. מבחינה מסויימת, דווקא בימים שבהם אנו חשים שאנו בעליה, דווקא בימים שבהם תפילותינו מכוונות היטב ולימוד התורה שלנו מרקיע לשחקים- דווקא אז אנו חשופים לנפילה

קשה. מתוך תחושת הביטחון במדרגתנו הרוחנית אנו עלולים להזניח את ההתקדמות, ואט אט לצנוח מטה.

לדברי ר' נחמן, הדרך להתעלות הרוחנית המתמדת היא לימוד וידיעת ההלכה בכל מצבי החיים המשתנים. ככל שנדע יותר הלכות וממילא גם נפעל על פיהם נצליח להתעלות בכל מקום ובכל זמן. כך, כאשר אנו נמצאים במדרגה נמוכה, דווקא ע"י ידיעת ההלכה וקיומה נצליח לצאת ממעגלי החומריות ולהתחיל לחיות רובד עליון יותר. ומאידך גם כאשר אנו בהתעלות רוחנית, דקדוק מתמיד בקיום ההלכה מתוך ידיעות מקיפות בה, הם אלו שיבטיחו את התמדת עלייתנו ואת השמירה התדירית עליה.

להפגש עם השי"ת מתוך שמירת המצוות

דברים אלו מתקשרים הם להבנה עמוקה ופנימית בנוגע למהות המצוות המוטלות עלינו. פעמים רבות אנו עלולים לאבחן את מערכת המצוות כמעין חוקה שכל מטרתה הוא לשמור על הסדר הנתון בתוך חיינו, כדוגמת חוקה מדינית כזו או אחרת.

אולם למען האמת זו איננה מטרתה העיקרית של מערכת המצוות. כפי שמסביר בעל התניא לדוגמא (ספר התניא ח"א, פרק ד')

> "הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו לית מחשבה תפיסא ביה כלל כי אם כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצותיה אזי היא תפיסא בהן*) ומתלבשת בהקב"ה ממש דאורייתא וקב"ה כולא חד."

לנבראים הגשמיים, אין כל יכולת להיפגש באופן ישיר עם הבורא, הלכך הלביש הבורא את קדושתו העליונה בתוך פרטי המצוות. המצוות כולם הן הדרך שלנו להיפגש עם הבורא, מתוך כך שהוא עצמו מלובש בכל פרט ופרט מתרי"ג המצוות.

משום כך, הדרך המועילה ביותר להתעלות רוחנית מתמדת היא לימוד ההלכה וקיום המצוות כפי שכותב ר' נחמן. שכן, רק ע"י כך הננו יכולים להיחשף בצורה האמתית והעמוקה ביותר לבורא, ולדבוק בו בעוצמה אדירה מאין כמותה- בכל מדרגה רוחנית שבה נעמוד, הן בעליה והן בירידה. ע"י לימוד ההלכה נדע תדיר מהו הרצון האלוקי מאיתנו וממילא מהי הדרך הפרוסה בפנינו לדבוק בבורא.

השונה הלכות- בן העוה"ב:

דברים דומים כתב גם המהר"ל מפראג (נתיבות עולם, נתיב התורה פרק א'):

> "תנא דבי אליהו כל השונה הלכות מובטח לו שהוא בן עולם הבא שנאמר הליכות עולם אל תקרי הליכות עולם אלא הלכות עולם עד כאן. בארו בזה המעלה העליונה שיש לתורה ובפרט מי ששונה הלכות, כי מי שחשב כי עיקר הלמוד לאדם בחכמה שישיג בנמצאים ובגלגלים ובמלאכים, ולא נתנה מדריגה זאת לתורה לנזיקין ולטומאה ולטהרה, דבר זה הוא מכשלה גדולה מאוד, גם בארנו זה אצל קינין ופתחי נדה (אבות פ"ג) והבאנו המאמר הזה שם, ולכך במאמר הזה בא לומר כי עיקר הצלחת האדם כאשר למודו בהלכה. וביאור זה, כי ההלכה הוא אמתת התורה עד שאינו נוטה לא לימין ולא לשמאל, וזה לשון הלכה אשר שמשו בו חכמים לומר הלכה כך וכך, כלומר הליכה היא יושר הדרך שאינו נוטה לא לימין ולא לשמאל הוא כך, ולכך דבר זה מביא אל חיי עולם הבא כי הדרך אל עולם הבא צריך שלא יהיה נוטה לא לימין ולא לשמאל".

ההלכה היא זו שמכוונת את מעשינו תדיר אל הרצון האלוקי בכל מדרגה ובכל מקום שלא נעמוד בו. הלכך, היא הדרך היחידה והמרכזית המובילה את האדם אל המדרגה הנצחית והגבוהה מכל תפיסה והשגה של האדם הגשמי- מדרגת עוה"ב.

יה"ר, שבזכות לימוד ההלכה שמקיף את עולמנו נזכה שיתקיים בנו הכתוב "כל השונה הלכות- מובטח לו שהוא בן העולם הבא", ושנצליח לשאוב את הרוחניות הנכספת מתוך ידיעת פרטיה.

כשהוא חולה או זקן עד כמה צריך לכוף את ראשו

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

איתא בגמרא בברכות

רבי חנינא אמר: כיון שנענע ראשו שוב אינו צריך. אמר רבא: והוא – דמצער נפשיה ומחזי כמאן דכרע.

והטור כתב שמצער נפשיה היינו שניכר שהוא חפץ לכרוע אלא שמצער עצמו ואינו יכול כגון שהוא חולה או זקן.

לכרוע יותר מידי:

הגהות אשיר"י כתב שהכורע כיון שהרכין ראשו ומראה כורע דיו, ומיהו מאן דטרח וכורע טובא טפי עדיף, ואין לשוח כל כך עד שיהא פיו כנגד חגור של מכנסים.

וכן מבואר בתוספות בשם הירושלמי שאין לשוח יותר מדאי.

והב"י כתב שאף על פי שבסימן קכ"ז כתוב הירושלמי הזה לענין מודים דרבנן- מדברי הספרים הנזכרים נראה שמפרשים אותו גם לכל כריעות שבתפילה.

והד"מ (ב**) כתב שזה לא כמהר"י אבוהב שכתב שזה נאמר דוקא לענין מודים.

פסיקת הלכה:

השו"ע פסק: " ולא ישחה כל כך עד שיהיה פיו כנגד חגור של מכנסים; ואם הוא זקן או חולה ואינו יכול לשחות עד שיתפקקו, כיון שהרכין (פי' שהשפיל) ראשו, דיו, מאחר שניכר שהוא חפץ לכרוע אלא שמצער עצמו".

המ"ב (יא) ביאר שהטעם שלא ישחה יותר מידי הוא משום שנראה כיוהרא ששוחה יותר משיעור שחיה.

שאלת השבוע

המתפלל וראה צורת שתי וערב כיצד יעשה?

ר׳ מנחם כהן—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש״ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל״ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז״ל

ניתן לשלוח מזל״ט או איחולי ברכה למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום חמישי.

>> המשך הדבר תורה מעמוד השער >>

לשטן הכוונה שנגזר עליו גזר דין לא טוב, ובשביל להתגבר על מידת הדין היה צריך להוסיף לאברהם ויצחק זכויות נוספות. אך עדין קשה, כיצד אפשר לומר שהאבות הקדושים אברהם ויצחק היו צריכים לעבור ניסיון קשה זה בשביל להוסיף להם זכויות, וכי חסרות להם זכויות הרי הם מלאים מצוות כרימון? תשובה לכך מצאנו בתלמוד הירושלמי (תענית פ״ב ה״ד):

תניא, אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא, רבש"ע, גלוי וידוע לפניך שבשעה שאמרת לי והעלהו שם לעולה היה לי מה להשיב, אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע ועכשיו אתה אומר לי להעלהו לעולה, אלא שכבשתי את יצרי לעשות רצונך, כך יהי רצון שבשעה שיהיו בניו של יצחק נכנסין בצרה ואין להם מי שילמד עליהם סניגוריא, תהא אתה מלמד עליהם סניגוריא.

לפי זה אפשר לומר שאין הזכויות הרבות שהגיעו אחר ניסיון העקידה היו עבור אברהם ויצחק אלא לצאצאיהם, וכמו שמבואר שמטרת ניסיון העקידה באה ללמד סנגוריא ולהוסיף בשביל הצאצאים שלהם שעתידים להיות זקוקים לסנגוריא חשובה זו. מעלת עקידת יצחק מתבטאת בין היתר מהמבואר במסכת תענית (טז ע״א) שכשאר עם ישראל בצרה ולא יורדים גשמים אז מוציאים לרחוב תיבה דהיינו ארון הקודש ונותנים כל אחד אפר על ראשו, מדוע? בכדי שהקב״ה יזכור לנו אפרו של יצחק, דהיינו מסירות הנפש שלו חשובה כאילו בסוף נשרף ועלה כקרבן. וכן מבואר במסכת ברכות (סב ע״ב): ובהשחית ראה ה׳ וינחם, מאי ראה? שמואל אמר: אפרו של יצחק ראה שנאמר אלקים יראה - לו השה. האבות הקדושים לא רק שימשו לנו כמעשה אבות סימן לבנים אלא גם נתנו לעם ישראל סנגוריא חשובה להצלה ורווח לאורך הדורות.

שבת שלום!